

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Dil Tutum Belgesi

Toplumsal cinsiyete duyarlı dil, cinsiyetçi olmayan, nötr ve dilde toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaletini sağlamaya yönelik dilin kullanımını betimleyen genel bir terimdir. Bu dilin kullanımının amacı, bir cinsiyetin veya toplumsal cinsiyetin norm olduğunu ima eden, önyargılı, yanlı, ayrımcı veya küçük düşürücü olarak yorumlanabilecek kelime seçimlerinden kaçınmaktır. Toplumsal cinsiyete duyarlı dil kullanımının nihai hedefi, toplumsal cinsiyete dair klişelerin kullanımını tasfiye ederek, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaktır.

Toplumsal cinsiyete duyarlı dil, basitçe toplumsal özneleri veya grupları toplumsal cinsiyetleri yönünden rencide etmemeye özen gösteren bir konuşma tarzını benimsemekten ibaret değildir. Dil bir yandan, algıları, tutumları ve davranışları yansıtır. Diğer yandan da gerçekliği inşa ederek onun dilde kurulduğu şekilde görülmesini sağlar ve böylece gerçekliği etkiler. Sözcükleri ve dilsel biçimleri farklı bir şekilde kullanmak, gerçekliğin yeniden adlandırılması ve yeniden yorumlanmasıdır. Toplumsal cinsiyete duyarlı dil, dildeki klişelere dikkat çekip, kullanımdan kaldırmasıyla toplumsal cinsiyete dayalı iktidarı görünür yapar ve dikkat çektiği eşitsizliklerin dilden kaynaklanan etkisini azaltarak daha adil ve eşitlikçi bir toplumda yaşama hedefine yönelik sosyal değişime katkıda bulunur. Bu anlayış temelinde toplumsal cinsiyete duyarlı dil, toplumsal cinsiyet kavramının kapsamına giren, bütün cinsiyetleri, yönelimleri ve kimlikleri, kesişimsellikleri (çoklu ayrımcılıkları) içerecek şekilde eşitlikçi tutum ve davranışı geliştirme çabasının temel bileşenlerindedir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı dilin kullanımı, 1970'lerden başlayarak toplumsal cinsiyet temelli hareketlerin talebi ve akademik çalışmaların ürünü olarak gündeme getirilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin 1985 yılından beri taraf olduğu Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin (CEDAW) 1981 yılında yürürlüğe girmesinden itibaren Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü, Avrupa Parlamentosu gibi uluslararası kuruluşlar tarafından da benimsenmiştir.

Acıbadem Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu 2021 yılında kurulmuş ve hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı Ocak 2022'de Üniversite Senatosu tarafından onaylanıp yürürlüğe girmiştir. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı bağlamında, toplumsal cinsiyete duyarlı dilin kapsamının her türlü konuşma, yazı ve görseli içerdiği takdirde hedefine ulaşacağı ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planının benimsediği perspektifi en iyi şekilde yansıtacağı fikri kabul edilmiştir. Bu doğrultuda toplumsal cinsiyete duyarlı dil politikası oluşturulması, üniversitede kullanılan konuşma ve yazı dili ile görsel dilin kullanımına ilişkin yönergeler hazırlanması, farkındalık artırıcı materyal geliştirilmesi ve bunların izlenmesi kararlaştırılmıştır.

Üniversitenin toplumsal cinsiyete duyarlı dil anlayışını ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu belge, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planında da benimsenmiş olan toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaletine uygun hareket edileceğini taahhüt etmektedir.

Bu taahhüt çerçevesinde aşağıda belirtilen faaliyetlerde bulunulacaktır:

1. Toplumsal cinsiyete duyarlı dilin uygulanması için yönergeler hazırlamak
2. Toplumsal cinsiyete duyarlı dil farkındalığı arttırmak amacıyla bilgilendirici çalışmalar yapmak
3. Toplumsal cinsiyete duyarlı dilin derslere ve derslik ortamına içerilmesini sağlamak amacıyla faaliyetlerde bulunmak
4. Üniversite bünyesindeki her türlü yazılı materyalin toplumsal cinsiyete duyarlı dil ile uyumlu olmasını sağlamak
5. Üniversite bünyesindeki her türlü basılı ve dijital görsel materyalin toplumsal cinsiyete duyarlı dil ile uyumlu olmasını sağlamak
6. Toplumsal cinsiyete duyarlı dilin izlenmesine ilişkin çalışmalar yapmak
7. Bu amaçları yerine getirmek için bütün birimler ile iş birliği içinde çalışmak